

SOCIÁLNA SLUŽBA
PODPORA SAMOSTATNÉHO BÝVANIA

MARIA MACHAJDÍKOVÁ A KOLEKTÍV AUTOROV

socza

Na úvod chcem poďakovať celému kolektívu autorov za spoluprácu a ochotu podeliť sa so svojimi skúsenosťami, rozmyšľaním aj hodnotami v ich profesionálnej práci. Len vďaka tomu môžeme predstaviť túto publikáciu. Vznikala postupne v rokoch 2017 a 2018. Na spoločných pracovných skupinách sme sa snažili presnejšie vymedziť obsah a cieľ sociálnej služby Podpora samostatného bývania. Zároveň sme sa venovali aj praktickým otázkam, ktoré musí riešiť poskytovateľ, objednávateľ aj prijímateľ tejto služby.

Je to živý materiál. Tak, ako sa potreby ľudí menia každým dňom, predpokladáme, že sa aj služba podpora samostatného bývania bude prispôbovať novým impulzom a podmienkam. Veríme, že výstupy z našej spoločnej práce prispedia ku kvalitnejším službám, ktoré budú naozaj komunitné.

maria machajdíkova

KOLEKTÍV AUTOROV:

NINA BEŇOVÁ, proti prúdu / bratislava; **MIROSLAV CANGÁR**, rada pre poradenstvo v sociálnej práci / bratislava; **SOŇA HOLUBKOVÁ**, agentúra podporných služieb / žilina; **JANA HUROVÁ**, integra, o. z. / michalovce; **MARIA MACHAJDÍKOVÁ**, socia – nadácia na podporu sociálnych zmien/ bratislava; **VLADISLAV MATEJ**, socia – nadácia na podporu sociálnych zmien/ bratislava; **ALENA MOLČANOVÁ**, návrat, anima, o. z. / prešov; **DENISA NINCOVÁ**, bbsk, dss slatinka/ lučenec

SOCIA – NADÁCIA NA PODPORU SOCIÁLNYCH ZMIEN
BRATISLAVA 2018

Publikácia vyšla vďaka podpore Open Society Foundation

Legislatívne vymedzenie sociálnej služby podpora samostatného bývania	4
Kto je klient/cieľová skupina tejto služby	7
Hlavné špecifikum služby podpora samostatného bývania	8
Cieľ podpory samostatného bývania	9
Kedy sa služba aktivuje	10
Princípy a hodnoty, ktoré pomáhajú naplňovať štandardy kvality	11
Aké predpoklady má spĺňať poskytovateľ	11
Personálne zabezpečenie služby podpora samostatného bývania	13
Aktivity v rámci podpory samostatného bývania	14
Príklad 1 – Podpora samostatného bývania pre ľudí s mentálnym postihnutím / DSS Slatinka, Lučenec.....	15
Príklad 2 – Podpora prijímateľov v zariadení podporovaného bývania pre ľudí s duševnými poruchami / Integra, Michalovce.....	18
Príklad 3 – Podpora samostatného bývania pre rodičov s deťmi / Amina, Prešov	19
Príklad 4 – podpora samostatného bývania pre ľudí bez domova / Proti prúdu, Bratislava .	20
Financovanie služby	22

SÚČASNÉ ZNENIE ZÁKONA

§ 57 Podpora samostatného bývania

(1) Podpora samostatného bývania je sociálna služba na podporu samostatnosti, nezávislosti a sebestačnosti fyzickej osoby zameraná najmä na pomoc pri prevádzke domácnosti, pomoc pri hospodárení s peniazmi, podporu pri organizovaní času, podporu pri zapojení sa do spoločenského a pracovného života, podporu rozvoja osobných záujmov, predchádzanie a riešenie krízových situácií, podporu spoločensky primeraného správania.

(2) V rámci podpory samostatného bývania sa okrem činností uvedených v odseku 1

a) poskytuje

1. sociálne poradenstvo,
2. pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov,

b) vykonáva

1. preventívna aktivita,
2. sociálna rehabilitácia.

Sociálna služba Podpora samostatného bývania sa do zákona 448/2008 o sociálnych službách vniesla novelou z novembra 2013, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2014. Z osobitnej dôvodovej správy tejto novely je zrejmé, že zámerom prekladateľa bolo podporiť proces deinštitucionalizácie, a teda išlo najmä o podporu osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, aj keď obsahom je vhodná aj pre iné cieľové skupiny.

„Ustanovuje sa v rámci podporných služieb nový druh sociálnej služby, ktorou je podpora samostatného bývania. V rámci tejto sociálnej služby bude možné fyzickým osobám nachádzajúcim sa v nepriaznivej sociálnej situácii poskytovať rôzne druhy pomoci priamo v ich prirodzenom prostredí (napr. v byte). Pôjde napr. o pomoc pri vedení domácnosti, pri hospodárení s finančnými prostriedkami, pri platení účtov, pri navádzovaní kontaktov. Okrem uvedených aktivít sa klientom v rámci podpory samostatného bývania bude poskytovať sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov a vykonávať preventívna aktivita a sociálna rehabilitácia. Tento nástroj bude možné využiť aj pri podpore osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré budú v rámci procesu deinštitucionalizácie prechádzať z pobytových zariadení sociálnych služieb do prirodzeného domáceho prostredia s cieľom podporiť ich nezávislosť a samostatnosť.“¹

¹ Parlamentná tlač č.716 z roku 2013

<http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=6&ID=716>

Táto služba je pre klienta bezplatná a vnímaná ako služba podporná. K 30. júnu 2018 je v centrálnom registri evidovaných 6 poskytovateľov².

Agentúra podporných služieb, n. o., Žilina	Žilinský kraj	neverejný poskytovateľ
Domov sociálnych služieb "SLATINKA", Lučenec	Banskobystrický kraj	zriadený alebo založený vyšším územným celkom
Centrum sociálnych služieb TAU, Turie	Žilinský kraj	zriadený alebo založený vyšším územným celkom
ANIMA, n. o., Prešov	Prešovský kraj	neverejný poskytovateľ
Centrum sociálnych služieb Zátišie, Snina	Prešovský kraj	zriadený alebo založený vyšším územným celkom
Centrum sociálnych služieb Kežmarok, Kežmarok	Prešovský kraj	zriadený alebo založený vyšším územným celkom

V decembri roku 2017 bola v Národnej rade SR schválená novela zákona 448/2008 o sociálnych službách, ktorá zaviedla novú povinnosť pre VÚC uhrádzať finančný príspevok na prevádzku sociálnej služby a poskytovateľa, ak o takúto službu požiada. Zároveň však platí aj to, že VÚC by malo rešpektovať výber klienta. Ak sa klient rozhodne pre túto službu, mala by mu ju zabezpečiť, či už cez poskytovateľa vo svojej zriaďovateľskej kompetencii, alebo u neverejného, ktorý spĺňa náležitosti dané zákonom.

Služby je možné vhodne a účelne spájať, a preto poskytovanie služby podpora samostatného bývania nemusí byť jedinou službou, ktorú prijímateľ dostáva. Konkrétne činnosti, ktoré sú mu v rámci tejto služby poskytované, sú výsledkom dohody s prijímateľom, pretože poskytovateľ je povinný prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby (§7 písmeno a)).

V rámci poskytovania podpory samostatného bývania je možné poskytovať aj špecializované sociálne poradenstvo, ak sa tak poskytovateľ rozhodne a má zamestnanca s náležitými predpokladmi. V inom prípade je vhodné doplniť základné sociálne poradenstvo špecializovaným od registrovaného poskytovateľa.

NA ZAMYSLENIE

V súčasnej legislatívnej úprave vidíme dva nedostatky. Malo by byť jasne povedané, že služba sa poskytuje v **prírodzenom domácom prostredí, ktoré si klient určí** a teda určite nie v zariadení sociálnych služieb. Klient by mal mať k bývaniu nejakú formu majetkového vzťahu – vlastníctvo, prenájom či zmluva. Tento návrh vychádza zo skúseností, keď sa zariadenia podporovaného bývania zriaďovali v rámci budovy či areálu inštitúcie, a tak sa míňali svojmu pôvodnému zámeru. Tvorcovia legislatívy museli neskôr na základe príkladov z praxe pristúpiť k špecifikácii aj v rámci tejto služby.

² <https://www.employment.gov.sk/sk/centralny-register-poskytovatelov-socialnych-sluzieb/>

Zdá sa nám vhodné bližšie zadefinovať **formy služby**. Sme presvedčení, že ide o terénnu formu služby, aj keď niekedy môžu nastať situácie, keď je vhodné, účelné alebo v prospech riešenia nepriaznivej sociálnej situácie, ak sa niektoré odborná činnosť deje u poskytovateľa.

Druhým problémom je určenie služby pre „fyzickú osobu“. V praxi sa ukazuje, že by bolo **potrebné hovoriť aj o rodine** (rodina v kríze), lebo v takýchto prípadoch sa služba poskytuje rodine ako celku, navyše neploleté deti nemôžu mať vlastnícky vzťah k nehnuteľnosti. V kontexte Prílohy 2 zákona o sociálnych službách vnímame, že ak je prijímateľom sociálnej služby maloleté dieťa, rozhodujúce postavenie má rodina a pri plánovaní sa vychádza z individuálnych potrieb rodiny prijímateľa sociálnej služby.

KTO JE KLIENT/CIEĽOVÁ SKUPINA TEJTO SLUŽBY

Zo zákona ide o podpornú službu. Nie je špecificky definovaná cieľová skupina a nie je ani potrebné rozhodnutie o odkázanosti. O túto službu môže požiadať fyzická osoba v nepriaznivej sociálnej situácii, tak ako ich definuje zákon.

Táto služba je podľa nášho názoru vhodná pre viaceré cieľové skupiny, najmä pre :

- ľudí so zdravotným postihnutím (žijúci sami alebo v rodine)
- ľudí odchádzajúci z rôznych inštitúcií: zariadení sociálnych služieb, detských domovov, resocializačných zariadení
- rodiny v kríze
- ľudí bez domova
- ľudí ohrozených stratou bývania
- príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity
- seniorov
- ľudí závislých na návykových látkach
- cudzincov (v rámci vymedzenia zákona 448/2008)
- a iných

Poskytovateľ si cieľovú skupinu špecifikuje pri registrácii služby a musí predstaviť **projekt práce s cieľovou skupinou**. Špecializácia je potrebná vzhľadom na široké spektrum cieľových skupín a rozdielnosť ich potrieb. Tento údaj je uvádzaný v registri poskytovateľov, preto bude potrebné, aby objednávatel služby (VÚC, prípadne obec) a záujemca o službu rešpektovali túto špecializáciu poskytovateľa.

HLAVNÉ ŠPECIFIKUM SLUŽBY PODPORA SAMOSTATNÉHO BÝVANIA

Aj keď samotný názov služby hovorí o „bývaní“, táto služba je jedinečná v tom, že **holistický prístup k človeku** je jej samotnou podstatou a nepriamo to implikuje aj znenie zákona. Hovorí sa síce o bývaní, ale vo vymedzení sa menujú rôzne oblasti života. Pravdepodobne je tento názov inšpirovaný inými jazykmi: podpora samostatného bydlenia, independent living, support to live independently.

Je to naozaj **individualizovaná služba, na mieru šitá**. Klient si určí oblasti podpory a za ostatné poskytovateľ nepreberá zodpovednosť.

Podpora samostatného bývania je **o sieťovaní**. Pre prijímateľa je najmä v stabilizačnej/úvodnej fáze dôležitý kľúčový pracovník, ktorému dôveruje. Neskôr sa bude posilňovať rozmer začleňovania prijímateľa do komunity, a teda aj hľadanie ďalších vzťahov a služieb. V ideálnom prípade by podpora samostatného bývania mala byť **súčasťou systému komunitných služieb** a zabezpečovať sieťovanie, aby človek nebol závislý len na jednom poskytovateľovi služieb (sociálnych aj verejných).

Je vhodné, aby si poskytovateľ zadefinoval miesto tejto služby v systéme služieb, ktoré poskytuje, alebo služieb, ktoré jeho klienti môžu využívať v okolí. Je dôležité vedieť určiť deliacu hranicu medzi špecializovaným poradenstvom ako samostatnou službou (či ho poskytuje sám, alebo odporúča inde), opatrovateľskou službou či inými službami. Táto sociálna služba je dobre kombinovateľná s osobnou asistenciou.

CIEĽ PODPORY SAMOSTATNÉHO BÝVANIA

Cielom tejto služby je **podporiť schopnosť žiť samostatne bežný život** a **umožniť človeku nezávislý spôsob bývania** (ukončiť vzdelanie, nájsť si prácu, vylepšiť sociálne kontakty, podpora vzťahov s rodinou, sebareflexia, naučiť sa rozhodovať v každodenných situáciách, atď).

Podporiť život v prirodzenom prostredí a aktivovať prirodzené zdroje v komunite (sieťovanie).

- žiť bežné vzťahy s rodinou, okolím, priateľmi a partnermi
- starať sa o domácnosť, zdravie a bezpečnosť
- plánovať si život, vedieť sa rozhodovať a požiadať o podporu, keď je to potrebné
- zúčastňovať sa na aktivitách vo svojom okolí (komunite) a využívať verejné služby

V súlade so štandardom kvality 2.5 je dôležitou súčasťou služby príprava a realizácia individuálneho plánu, ktorý reflektuje aktuálne potreby a očakávania klienta, prípadne jeho rodiny. Individuálne plánovanie vnímame ako flexibilný a komplexný nástroj spolupráce prijímateľa a poskytovateľa. Na základe neho poskytovateľ plánuje, realizuje a hodnotí poskytovanie sociálnej služby, ale vždy spoločne s klientom a musí brať ohľad na jeho osobné ciele a možnosti.

Chceme upozorniť na fakt, že novelou v roku 2014 sa vypustil dovtedy zaužívaný pojem "rozvojový" a ostal iba "individuálny plán", to znamená, že **individuálne plánovanie** nemá neustále charakter nácviku nejakých zručností, rozvojových aktivít. V individuálnom pláne sa môžu objaviť ciele ako je "stabilizovanie zdravotného stavu" či udržanie nejakej zručnosti človeka.

KEDY SA SLUŽBA AKTIVUJE

Služba sa zvyčajne AKTIVUJE, ak má klient vyriešené bývanie, resp. rieši jeho zabezpečenie a ocitne sa v nepriaznivej životnej situácii. V práci je potrebné klásť dôraz na slovo PODPORA, nie sprostredkovanie či nájdenie, ale je potrebné podporovať udržanie bývania, práce, dokončenie školy, určiť si štruktúru dňa, rodinné vzťahy či trávenie voľného času.

Aktivovaniu služby by mali predchádzať dva kroky:

1. zachytenie signálu o existujúcej potrebe
2. krízová služba alebo poradenstvo

Zachytenie potreby v teréne (posunúť sa ďalej z inštitúcie, ocitnúť sa v krízovej situácii/ ohrozenia života) je úlohou obce, ktorá má kompetenciu podporovať svojich obyvateľov. Poskytovateľovi sociálnych služieb tento signál vyšlú aj zdravotnícke zariadenia, DSS, iné sociálne služby alebo rodina, prípadne ich priamo vyhľadá osoba v krízovej situácii.

Potom by mala nastúpiť **krízová služba, terénna sociálna práca, sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela alebo špecializované poradenstvo**, teda iná sociálna služba, resp. výkon opatrení SPOaSK, ktoré budú hľadať vyriešenie situácie, hľadanie a zabezpečenie bývania a zastabilizovanie situácie. Vo chvíli, keď má klient zabezpečené svoje bývanie, aktivuje sa služba podpora samostatného bývania. Niekedy je potrebná podpora pri komunikácii s nájomcom, pomoc pri príprave zmluvy, vybavovaní sťahovania či pomoc pri zabývaní.

Tu je potrebné zdôrazniť, že služby, ktoré predchádzajú podpore samostatného bývania, by mali mať vytvorené kapacity a zabezpečené financovanie. Nevyhnutnosťou je tiež sieťovanie medzi poskytovateľmi. Vnímame tu silnú previazanosť, aby človek, ktorý potrebuje podporu, ju dostal vo chvíli, keď ju potrebuje, plynule a flexibilne.

Táto nadväznosť by mala byť **posilnená odporúčaním na službu podpora samostatného bývania**. Zdá sa nám vhodné, aby budúceho záujemcu o službu podpora samostatného bývania odporučila iná sociálna služba, akreditovaný subjekt SPOaSK, lekár (v prípade psychiatrickej diagnózy) alebo samotná obec.

Služba sa poskytuje dovtedy, kým je potreba – trvá znevýhodnenie klienta (môže byť aj zdravotné, aj sociálne). Potrebu je nutné sledovať podľa individuálneho plánu a jej potrebu a rozsah pravidelne prehodnocovať, napr. dvakrát do roka. Klient si vyberá cieľ či oblasť podpory a môže sa zmeniť aj na základe reflexie.

Táto služba môže byť aj preventívnou službou, v zmysle prevencie pred stratou bývania (napr. neplatiči) alebo prevencie pred odchodom do inštitúcie (ľudia so zdravotným postihnutím). Obce by mohli uvažovať o prepojení tejto služby so sociálnym bývaním.

PRINCÍPY A HODNOTY, KTORÉ POMÁHAJÚ NAPÍŇAŤ ŠTANDARDY KVALITY

1. Dlhodobá individuálna a flexibilná podpora zameraná na konkrétneho človeka.
2. Človek spoluvytvára službu prostredníctvom individuálneho plánovania a prístupu zameraného na človeka. Prioritu majú preferencie klienta, podpora snov, túžob, seberealizácie a nachádzanie zmyslu.
3. Vytváranie a podpora siete ľudí a služieb okolo každého.
4. Služba je pre každého, kto ju potrebuje.
5. Kreativita a inovatívnosť.
6. Podporiť postupný rozvoj systematickej práce a možností človeka.

AKÉ PREDPOKLADY MÁ SPÍŇAŤ POSKYTOVATEĽ

Vzhľadom na to, že táto služba ešte nie je rozšírená na Slovensku, pripravili sme kontrolný zoznam (checklist), ktorý môže poslúžiť správny orgán pri registrácii poskytovateľov, alebo ľuďom pri hľadaní kvalitnej služby. Na Slovensku už máme skúsenosť s tým, že pokiaľ je nejaká služba nová, pri registrácii nemá správny orgán ako vyhodnocovať kvalitu jednotlivých poskytovateľov, a preto veríme, že nižšie položené otázky pomôžu už pri registrácii identifikovať kvalitných, na človeka zameraných poskytovateľov.

Tento zoznam otázok vychádza z predpokladu, že každá sociálna služba musí spĺňať štandardy kvality tak, ako sú uvedené v prílohe 2 zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Princípy a hodnoty, z ktorých poskytovateľ vychádza, by sa mali „pretaviť“ nielen vo vízii a poslaní organizácie, ale aj v opise rozsahu a podmienok odbornej činnosti, ktorý musí poskytovateľ predložiť so žiadosťou o registráciu sociálnej služby. Následne by sa mali premietnuť do všetkých dokumentov, ktoré ovplyvňujú fungovanie sociálnej služby.

otázka	štandard, na ktorý sa viaže	áno/nie
Predpokladá poskytovateľ, že prijímateľ služby je v právnom vzťahu k bývaniu? Teda, že bývanie nie je zabezpečované v rámci zmluvy o poskytovaní sociálnej služby?	1.1	
Je zrejmé, že poskytovateľ nebude poskytovať službu prijímateľovi v areáli ZSS a on tam ani nebýva?	1.1	
Poskytovateľ má vypracované postupy na zabezpečenie spolupráce prijímateľa, pričom rešpektuje jeho prirodzené vzťahy v rámci rodiny a komunity na plánovaní služby.	1.2 , 1.3, 2.5, 2.6	
Poskytovateľ má definovanú víziu, poslanie a ciele, ktoré reflektujú základné ľudské práva a slobody, ľudskú dôstojnosť a sociálne začleňovanie.	1.1 a 2.1	
Poskytovateľ má etický kódex na základe ľudských práv.	2.1	
Poskytovateľ má jasne definovanú cieľovú skupinu, formu a rozsah.	2.2	
Je zrejmé, že ide o primárne terénnu službu.	2.2	
Poskytovateľ má pripravenú informáciu pre potencionálneho prijímateľa v jemu zrozumiteľnej a dostupnej forme – čo musí urobiť, aby službu získal.	2.3, 2.7	
Poskytovateľ má vypracované metódy, techniky a postupy, prostredníctvom ktorých sa služba vykonáva.	2.4	
Poskytovateľ má definované rizikové situácie a postupy ich riešenia.	2.6	
Poskytovateľ má vypracovanú jasnú personálnu štruktúru, ktorá naplňuje ciele služby a požiadavky na zamestnancov sú v súlade s kvalifikačnými predpokladmi pre výkon tejto služby, zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady.	3.1	
Poskytovateľ má v návrhu rozpočtu zohľadnené výdavky na vzdelávanie a supervíziu zamestnancov.	2.10, 3.3, 3.4	

Pri poskytovaní služby sa nám javia vhodné tri rôzne pracovné pozície:

- 1. odborný garant**
- 2. sociálny pracovník / inštruktor sociálnej rehabilitácie**
- 3. bytový asistent**

Pracovníci služby musia spĺňať nielen formálne predpoklady, ale veľmi dôležité sú osobnostné. ODBORNÝ GARANT by mal mať vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa³, ideálne v odbore sociálna práca alebo viacročnú prax v práci s danou cieľovou skupinou.

SOCIÁLNY PRACOVNÍK alebo INŠTRUKTOR sociálnej rehabilitácie, ktorý má minimálne maturitu a príslušný kurz, alebo vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa v príbuzných odboroch sociálnej práce.

Pre pozíciu BYTOVÝ ASISTENT bude dostatočné nižšie stredné vzdelanie.

Ako veľmi dôležité vnímame nasledovné osobnostné predpoklady:

- skúsenosť z vlastného samostatného života (dôležité pri mladých pracovníkoch)
- veková primeranosť ku klientom
- zmysel pre humor
- schopnosť pracovať na partnerskej úrovni
- schopnosť pracovať samostatne
- vedieť posilňovať klienta k samostatnosti
- schopní učiť sa novým zručnostiam
- tolerantný, berie klienta taký, aký je – prijatie
- chyby sú povolené, sú príležitosťou na rast
- rola sprievodcu, sprevádzanie klienta
- kde sú hranice – neviazať si človeka na seba/službu, ale zároveň ho nenechať padnúť

Poskytovateľ služby by mal mať určené jasné hranice medzi rolami a osobami, ktoré môže prijímateľ služby stretnúť – profesionál, dobrovoľník (jasne definovaná úloha, aktivity) a priateľ (neformálne, prienik do osobného života).

---

³ Podľa § 63 odsek 4 zákona 448/2008 Z. z.

AKTIVITY V RÁMCI PODPORY SAMOSTATNÉHO BÝVANIA

Predpokladá sa stanovenie oblasti podpory v závislosti od klientových aktuálnych potrieb. K oblasti podpory je zadaný konkrétny cieľ dohodnutý s klientom. Plnenie cieľa je naplánované v konkrétnych krokoch s presným vymedzením termínov, zodpovednosť klienta, potrebnej podpory, zodpovednosť iných.

Pre rôzne cieľové skupiny sa môžu oblasti podpory líšiť.

Ponúkame niekoľko príkladov.

Príklad 1 – Podpora samostatného bývania pre **ľudí s mentálnym postihnutím** / DSS Slatinka, Lučenec

Príklad 2 - Podpora prijímateľov v zariadení podporovaného bývania pre **ľudí s duševnými poruchami** / Integra, Michalovce

Príklad 3 - Podpora samostatného bývania **pre rodičov s deťmi** / Amina, Prešov

Príklad 4 – Podpora samostatného bývania pre **ľudí bez domova** / Proti prúdu, Bratislava

PRÍKLAD 1 – PODPORA SAMOSTATNÉHO BÝVANIA PRE ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM / DSS SLATINKA, LUČENEC

OBLASTI POTREBNEJ PODPORY⁴

(Rozsah dohodnutých činností a aktivít, v rámci ktorých sa prijímateľovi poskytuje podpora)

Meno a priezvisko prijímateľa:	
Podporný tím:	
Rozsah dohodnutej podpory za všetky oblasti na 1 mesiac:	
Dátum:	

oblasť: KOMUNIKÁCIA

Rozsah podpory za celú oblasť na 1 mesiac v hod.	
--	--

Činnosti	Frekvencia	Rozsah podpory na 1 mesiac v hod.	Typ podpory
Odozdvádanie informácií, zdieľanie pocitov, prežívania, spokojnosti, nespokojnosti a pod. – verbálna.			
Neverbálna, pomocou alternatívnych foriem komunikácie.			
Porozumenie tomu, čo druhí rozprávajú.			
Porozumenie písanému textu, čítanie.			
Používanie alternatívnej komunikácie.			
Nadviazanie rozhovoru, vedenie a udržanie rozhovoru.			
Vyjadrenie a obhájenie vlastného názoru.			

⁴ Krátená verzia

oblasť: STAROSTLIVOSŤ O SEBA (SEBAOBSLUŽNÉ ČINNOSTI) A DOMÁCNOSŤ

Rozsah podpory za celú oblasť na 1 mesiac v hod.	
--	--

- Obliekanie**

Činnosti	Frekvencia	Rozsah podpory na 1 mesiac v hod.	Typ podpory
Zhodnotenie vhodnosti oblečenia vzhľadom na počasie, príležitosť a pod.			
Určiť, kedy je odev a obuv znečistená a nepoužiteľná.			

- Pranie a starostlivosť o šatstvo**

Činnosti	Frekvencia	Rozsah podpory na 1 mesiac v hod.	Typ podpory
Rozdelenie bielizne podľa farby pred praním.			
Určenie množstva bielizne do práčky.			
Dávkovanie pracieho prášku.			
Obsluha práčky.			
Vyvešanie bielizne na sušiak.			
Určiť, čo je potrebné žehliť.			
Žehlenie.			
Ukladanie vecí do skríň.			

- Príprava jedla, varenie a skladovanie potravín**

Činnosti	Frekvencia	Rozsah podpory na 1 mesiac v hod.	Typ podpory
Skladovanie potravín.			
Dodržanie postupu pri príprave jedla.			
Príprava surovín a pomôcok na varenie.			
Uvarenie jednotlivých jedál.			
Kontrola záručnej doby potravín.			

- Umývanie riadu.
- Výber stravy a pitia.
- Nakupovanie bežných vecí do domácnosti a potravín.
- Nakupovanie ošatenia a obuv.
- Upratovanie domácnosti – bežné, veľké – samostatné posúdenie, kedy je upratovanie potrebné a pod.
- Malé opravy v domácnosti, napr. vymeniť žiarovku, údržba.

oblasť: ZDRAVIE

oblasť: ORIENTÁCIA V PRIESTORE, ČASE, POHYB V DOMÁCNOSTI A ŠIRŠOM PROSTREDÍ

oblasť: BEZPEČIE A ZVLÁDANIE RIZIKOVÝCH SITUÁCIÍ

oblasť: EMÓCIE, VZŤAHY A SPOLOČENSKÝ ŽIVOT

oblasť: OSOBNÉ UPLATNENIE

oblasť: FINANCIE

oblasť: VOĽNOČASOVÉ AKTIVITY, ZÁUJMY

PRÍKLAD 2 - PODPORA PRIJÍMATEĽOV V ZARIADENÍ PODPOROVANÉHO BÝVANIA PRE ĽUDÍ S DUŠEVNÝMI PORUCHAMI / INTEGRA, MICHALOVCE

Vzhľadom na to, že sa len pripravujú službu podpora samostatného bývania zaviesť, materiál neuvádza hodinovú podporu. Pri určovaní podpory vychádzajú zo sebaobslužných úkonov ako pri posudzovaní.

- a) Hygiena (sprchovanie, holenie, strihanie vlasov, nechty) - usmernenie pri dodržiavaní hygieny, sprchovanie, usmernenie, že je potrebné si ostrihať vlasy, nechty
- b) Obliekanie - usmernenie pri výbere oblečenia podľa počasia, podľa vhodnosti (veľkosti, čistoty, farebného zladenia).
- c) Pranie, žehlenie - usmernenie pri obsluhu práčky, usmernenie, kedy je potrebné vyprať osobné oblečenie, posteľnú bielizeň, podpora pri triedení šatstva na pranie, biele a farebné, usmernenie pri obsluhu žehličky a žehliacej dosky, poučenie o potrebe žehlenia, o vhodnosti intenzity žehlenia.
- d) Upratovanie izby - usmernenie pri upratovaní, pri vyradovaní nepotrebných vecí, o vhodnosti čistiaceho prostriedku, pracovnej pomôcky.
- e) Upratovanie spoločných priestorov - usmernenie pri upratovaní, pomoc pri určení
- f) vhodnosti čistiaceho prostriedku, pracovnej pomôcky.
- g) Obsluha domácich spotrebičov - pomoc a podpora pri obsluhu práčky, umývačky riadu, mikrovlnky, kanvice, vysávača, žehličky, televízora, satelitu, počítača, rádia.
- h) Nakupovanie - usmernenie pri nakupovaní základných potravín, väčšieho množstva
- i) potravín (napr. na víkend, sviatky, oslavu, spoločný obed), pomoc a podpora pri nákupe obuvi a oblečenia (sezónnosť, veľkosť, vhodnosť), pomoc a podpora pri nákupe hygienických potrieb a osobných vecí.
- j) Varenie - usmernenie pri varení jednoduchých a zložitejších jedál (raňajky, teplé nápoje, polievky, hlavné jedlo, koláč/zákusok), pomoc pri spisovaní potravín na nákup pred varením.
- k) Pomoc s jedlom - usmernenie pri určení vhodnosti jedál (zdravotné obmedzenie, životný štýl).
- l) Hospodárenie s financiami - pomoc a podpora pri rozpoznávaní mincí a hodnoty peňazí, pri ich sčítavaní, pomoc a podpora pri rozdelení peňazí na celý mesiac, pomoc a podpora pri osobnom sporení.
- m) Starostlivosť o vlastné zdravie (duševné i fyzické) - usmernenie, kedy je potrebné navštíviť všeobecného lekára alebo špecialistu, pomoc a podpora pri koordinácii komplexného zdravotného stavu.
- n) Užívanie liekov - pomoc a podpora pri užívaní liekov, pri dávkovaní liekov.
- o) Komunikácia a kontakt s rodinou.
- p) Komunikácia a kontakt s inými ľuďmi.
- q) Komunikácia a kontakt s inštitúciami, na úradoch - s inštitúciami pri vybavovaní úradných záležitostí.
- r) Cestovanie (MHD, autobus, vlak) - pomoc pri vyhľadávaní spojenia na autobus, vlak,
- s) zakúpenie cestovného lístka, vybavenie preukazu na cestovanie.
- t) Orientácia v priestore - pomoc a podpora pri orientácii v meste Michalovce, pomoc poskytnutá pri sprevádzaní v inom meste.
- u) Zamestnanie a vzdelávanie - pomoc pri vypísaní žiadosti do zamestnania a napísanie životopisu, podpora a pomoc pri hľadaní si práce.
- v) Iné - v čom by som ešte potreboval pomoc - napr. práca s počítačom, internetom, obsluha športového náradia.

PRÍKLAD 3 - PODPORA SAMOSTATNÉHO BÝVANIA PRE RODIČOV S DEŤMI / AMINA, PREŠOV

INDIKÁCIA:

Poskytnutie samostatnej bytovej jednotky so sprievodnými službami realizovanými s cieľom udržania a rozvoja rodiča v jeho rodičovskej role. Hlavnou ideou je podporiť rodiča, ktorý zodpovedný za svoje dieťa s tým, že bude intenzívne podporený v tom, aby zvládol nároky životnej situácie (aj krízovej), v ktorej sa ocitol. Hlavnou oblasťou podpory je rozvoj osobnosti rodiča/čov a rozvoj výchovných zručností. Pomoc je indikovaná pre rodičov - mladé matky/otcovia, ktorí nemajú podporu z prirodzeného prostredia, alebo žili v zariadení (DeD), alebo matky, ktoré po narodení dieťaťa nezvládajú situáciu.

OBLASTI PODPORY:

Rozvoj osobnosti a sociálneho správania:

- Organizácia a zvládanie denného života /vyplývajúca z identifikácie životných rolí (partnerská, rodičovská...)
- Začiatok alebo pokračovanie vo vzdelávacom či pracovnom angažmá.
- Prax.
- Rozpoznanie a znútornenie vlastnej role a naplánovanie životnej perspektívy.
- Rozvoj vlastného sebavnímania sebahodnoty.
- Spracovanie zažitého násillia a zážitkov vyplývajúcich zo zneužívania.
- Zvládanie bežných denných problémov/situácií.
- Rozvoj a podpora vlastného rozhodovania a zodpovednosti.
- Rozvoj rodičovských zručností a spôsobilosti žiť v partnerskom vzťahu.

Rozvoj vzťahov rodič - dieťa

- Podpora rodičovských zručností.
- Nahliadanie na dieťa ako na jedinečnú bytosť s vlastnými potrebami a vlastným životným rytmom.
- Rozvoj znalostí z oblasti vývinu dieťaťa, jeho spávania a komunikačných schopností.
- Identifikácia vlastných hraníc vyplývajúcich z role matka/otec.
- Aktivácia podpory v rámci rodičovstva - jasle, MŠ, iná podpora - odľahčovacia služba.

Oblasť praktického života

- Rozvoj zručností vo vedení domácnosti, starostlivosti o dieťa, výchove.
- Podpora k aktívnemu tráveniu voľného času.
- Spreádzanie a podpora v oblasti finančného zabezpečenia.
- Sprostredkovanie hodnôt a noriem s cieľom viesť samostatný a zodpovedný život.
- Prevencia závislostí.
- Poradenstvo v sexuálnej oblasti, objasňovanie a tréning rolového správania.
- Rozvoj zručností riešenia náročných situácií a konfliktov.
- Podpora kontaktov v rámci rodiny a širšej sociálnej siete.
- Integrácia do širšieho spoločenského prostredia, susedské vzťahy, občianska participácia.

PRÍKLAD 4 – PODPORA SAMOSTATNÉHO BÝVANIA PRE ĽUDÍ BEZ DOMOVA / PROTI PRÚDU, BRATISLAVA

Občianske združenie Proti prúdu zatiaľ pripravuje registráciu služby a o hlavných cieľoch a oblastiach podpory uvažuje nasledovne.

PRE PODPORU ĽUDÍ BEZ DOMOVA V RÁMCI SLUŽBY PODPORA SAMOSTATNÉHO BÝVANIA SME DEFINOVALI NASLEDOVNÉ CIELE:

1. Pomoc pri ukončovaní bezdomovectva a sociálnom začlenení klienta.
2. Dlhodobá udržateľnosť samostatného bývania klienta a prevencia pred opätovnou stratou bývania či pred krízovými situáciami, ktoré by ju mohli spôsobiť.
3. Stabilizácia klienta v bývaní, sprevádzanie klienta v bežných i krízových situáciách, posilnenie klienta a podpora rozvoja schopností klienta.
4. Aktivácia prirodzených zdrojov v komunite (ekonomických, pracovných, sociálnych, komunitných) a distribúcia smerom k ďalším službám, ktoré umožnia dlhodobé udržanie bývania.

MOŽNÉ OBLASTI PODPORY:

POMOC PRI VSTUPE DO BÝVANIA A ZABÝVANÍ SA – pomoc pri nastavení a dohodnutí podmienok bývania s prenajímateľom (napr. nájomná, podnájomná zmluva), pomoc/ podpora pri preberaní bytu klientom, pomoc klientovi s prípravou bytu na užívanie (ak je potrebné) a pod.

PODPORA A POMOC PRI KOMUNIKÁЦИИ S PRENAJÍMATEĽOM

PORADENSTVO – široké v zmysle základného a špecializovaného poradenstva.

SPREVÁDZANIE KLIENTA – podpora pri adaptovaní na novú situáciu bývania, rešpektovanie nerozvojových i rozvojových fáz klienta, pomoc klientovi pri "žití každodenných situácií" v bývaní a v komunite, primerané, profesionálne spoločné zdieľanie času vychádzajúce z potrieb klienta.

POMOC PRI ZAČLENENÍ SA DO SYSTÉMU A ČERPÁNÍ DÁVOK

POMOC A PODPORA SÚVISIACA S FINANCIAMI (nachádzanie všetkých dostupných zdrojov, včasné platby, šetrenie, rozpočet, prevencia zadlžovania, atď.)

PODPORA A POMOC SÚVISIACA S BYTOM A JEHO CHODOM (údržba, upratovanie, zariadenie, opravy a pod.)

OSOBNÝ RAST KLIENTA (podpora klienta v samostatnosti, zodpovednosti, v slobodných rozhodnutiach s náležitou mierou zodpovednosti, uvedomovaní si vlastnej hodnoty, k vnímaniu svojich práv a povinností, pomoc pri prekonávaní závislostí, posilňovanie klienta k napĺňaniu jeho snov, sebarealizácie, podpory v oblastiach života, ktoré identifikuje ako dôležité, prípadne distribúcia a dostupnosť vzdelávania, tréningov a pod.)

ZAČLENENIE DO KOMUNITY:

- **Pomoc a podpora pri žití susedstva** (spory, sťažnosti, zapadnutie do komunity nájomníkov, plnenie povinností nájomníka, rozvoj priateľského spolunažívania a pod.)
- **Pomoc a podpora súvisiaca s napĺňaním základných medziludských vzťahov** (rodinné, priateľské, profesné a pod.), rozvoj komunikačných zručností, podpora pri tvorbe a udržiavaní zdravých medziludských vzťahov, prekonávaní problémov pri aktuálne existujúcich vzťahoch.
- **Oblasť osobného uplatnenia a podpora pri voľnočasových aktivitách, dobrovoľníckych aktivitách** a distribúcia k nim.

DISTRIBÚCIA DO ĎALŠÍCH SLUŽIEB A SPRÍSTUPNENIE ĎALŠÍCH OBLASTÍ ŽIVOTA (zdravotnej, pracovnej, právnej, vzdelávacej, atď.)

Vzhľadom na krátke obdobie fungovania služby v slovenskom systéme a malý počet poskytovateľov služby, stále sa hľadá vhodný model jej financovania. Pri určovaní ceny je dôležité brať do úvahy charakter služby. Tá zahŕňa priamu a nepriamu prácu a obe by sa mali odraziť pri nastavovaní ceny služby, rovnako aj prevádzkové náklady.

Priama práca je

- skutočne strávený čas s prijímateľom, do ktorého sa počíta aj telefonický rozhovor
- plánovanie služby s prijímateľom, príprava/hodnotenie individuálneho plánu
- rokovanie s okolím bez prítomnosti prijímateľa (napr. opatrovník, úrad, súd a podobne)
- cesta za prijímateľom

Nepriama práca je:

- príprava pomôcok
- vyhľadávanie informácií
- zápisy
- supervízie a porady
- kontinuálne vzdelávanie

Prevádzkové náklady zahŕňajú okrem bežných aj iné služby (účtovníctvo, mzdy, náklady na kancelárske priestory (prenájom a energie), IKT, a podobne) najmä

- cestovné – PHM alebo cestovné lístky
- telefón

Služba je pre prijímateľa bez úhrady. O možnosti úhrady od klienta možno uvažovať v prípade, že by sme vedeli zadefinovať činnosti, ktoré sú základnou súčasťou služby a činnosti, ktoré môžu byť nadštandardné. V každom prípade však o spoplatnení tejto služby má zmysel hovoriť až v prípade, že na Slovensku prístupíme k financovaniu služieb prostredníctvom klienta.

Cena za služby by sa mala vypočítavať na hodinu.

Pri zazmluvňovaní hodín by mal objednávateľ (VÚC) počítať s tým, že terénna služba má svoje špecifiká a jej nevyhnutnou súčasťou je aj čas, ktorý musí zamestnanec stráviť nepriamou prácou. Pomer medzi priamou a nepriamou prácou je vhodné v prvých rokoch poskytovania služby prehodnocovať, pretože sa môže líšiť podľa cieľovej skupiny a etapy spolupráce. Začať by sa mohlo napríklad s modelom, aby pri akceptovaní 130 hodín priamej práce, bol preplatený celý úväzok zamestnanca, čiže akceptuje sa aj 30 hodín nepriamej práce.